

Europos integracija ir Europos Sąjungos plėtra

- Pastabos mokytojams -

Turiny

1	Įvadas.....	3
2	1 pamokos planas. ES istorija iki šių dienų	5
3	2 pamokos planas. Mokomasi apie šalis, norinčias prisijungti prie ES	8
4	3 pamokos planas. Kaip veikia plėtros procesas?	13
5	Papildomos mokymo priemonės	17
6	Atsakymai.....	19
7	Papildomi ištekliai. 10–12 metų mokiniai.....	21
8	Papildomi ištekliai. 13–15 metų mokiniai.....	28

1 Įvadas

Europos Komisija parengė lavinamąjį žaidimą „Kelionė po ES. Atradimų kelias“, juo siekiama skatinti mokinius daugiau sužinoti apie Europos Sąjungą, jos dabartines valstybes nares ir šalis, kurios tikisi ateityje prisijungti prie ES (vadinamąsias šalis kandidates ir potencialias šalis kandidates, t. y. Albaniją, Bosniją ir Hercegoviną, buvusiąją Jugoslavijos Respubliką Makedoniją, Kosovą*, Juodkalniją, Serbiją ir Turkiją). Žaidimas aprėpia įvairias temas – istoriją, geografiją ir kultūrą, taip pat bendruosius faktus apie ES ir tai, kaip veikia plėtros procesas (t. y. kaip šalys gali tapti ES valstybėmis narėmis).

Sužinojus daugiau apie ES istoriją ir plėtrą nuo pat jos pradžios praėjusio amžiaus šeštajame dešimtmetyje iki šiandienos, taip pat apie šalis, kurios tikisi ateityje prisijungti prie Sąjungos, mokiniams bus lengviau faktus susieti su aplinkybėmis ir suprasti, kad Europos Sąjunga laikui bėgant plėtojosi ne tik geografiniu, bet ir ekonominiu bei politiniu požiūriu.

Kas yra Europos Sąjungos plėtra ir kodėl ši tema svarbi mano pamokai?

ES visada suvokta kaip galimybė užtikrinti taiką ir stabilumą Europos žemyne. Bėgant laikui šie siekiai prie šešių narių steigėjų skatino prisijungti vis daugiau šalių. Dabar ES sudaro 28 valstybės narės, o įstoti į ją gali ir kitos tai padaryti norinčios Europos šalys, įsipareigojusios puoselėti taiką, demokratiją, stabilumą ir siekti gerovės.

Kad ir kurioje ES šalyje mokiniai gyvena, visi jie – europiečiai, o tai reiškia, kad juos sieja bendros vertybės, bendra istorija ir kultūra. Kaip skelbia Europos Sąjungos šūkis, jie visi – įvairovės suvienyti.

Kuo naudingos šios mokytojams skirtos pastabos?

Šios mokytojams skirtos pastabos pateikiamos su lavinamuoju žaidimu „Kelionė po ES. Atradimų kelias“, jomis siekiama padėti mokytojams, norintiems naudoti žaidimą ir per pamokas nagrinėti ES plėtros temas, taigi pateikiama daugiau informacijos, tinkamos 10–15 metų vaikams.

---

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

Šį rinkinį sudaro trys pamokų planai – siūloma, kaip paskatinti mokinius prasmingai ir smagiai domėtis Europos integracijos temomis ir Europos Sąjungos (ES) plėtra. Šiomis pamokomis padedama mokiniams tinkamai suvokti ES istoriją iki šių dienų, mokiniai supažindinami su šalimis, kurios tikisi ateityje prisijungti prie ES, jiems išsamiai ir suprantamai paaiškinama ES plėtros politika, taip pat narystės kriterijai ir veiksmai, kurių reikia imtis siekiant narystės.

Kiekviename pamokos plane siūloma įvairi veikla, kartu pateikiama aiški ir lengvai gaunama medžiaga, kurią galima pritaikyti kiekvienai klasei. Dėl multimedijos ir vaizdinės medžiagos, įskaitant lavinamąjį žaidimą, turinys tampa lengviau suprantamas įvairaus amžiaus ir gebėjimų grupėms – tuo siekiama patraukliai skatinti mokinius daugiau sužinoti apie ES šalis ir institucijas. Turiniui apžvelgti rengiamas aptarimas grupėse ir klasėje, taigi mokiniams suteikiama galimybė nagrinėti ir lyginti požiūrį į temas, kurių mokytasi. Tai naudinga ir mokytojui, nes padeda vertinti veiklos ir naudotos medžiagos veiksmingumą.

Šiame rinkinyje pateikiama labai daug pagalbinės informacijos, taip pat mokytojams siūlomos pokalbių temos ir išsami bendroji informacija, kuria galima papildyti mokiniams tiesiogiai prieinamą turinį. Greta pagrindinių mokymo planų siūloma namų darbams skirtos veiklos ir idėjų, taip pat patariama, kaip temų mokyti patraukliai, kūrybingai ir įtikinamai.

2 1 pamokos planas. ES istorija iki šių dienų

Tema

28 dabartinės ES valstybės narės ir keli plėtros etapai, lėmę šiandienos Europos Sąjungą.

Pagrindinis dalykas

Istorija.

Mokymosi tikslai

Per pamoką mokiniai

- apžvelgs 28 ES valstybes nares;
- supras, kad dabartinės valstybės narės į ES įstojo vykstant stojimo procesui, sužinos, kada vyko kiekvienas stojimo etapas ir kurios šalys tuo metu įstojo;
- supras, kad Europos Sąjunga iki tokios, kokia yra dabar, plėtojosi ilgai, o šis plėtros procesas tebevyksta.

Pratimų rūšys

Viktorina, dėlionė, aptarimas.

Pasirengimas ir medžiaga

- ✓ Užduočių lapo „ES istorija iki šių dienų“ fotokopija (po vieną kiekvienam mokiniui).
- ✓ Dabartinių ES valstybių narių žemėlapis ir plėtros regionas (žr. dalį „Papildomi ištekliai“).
- ✓ Lavinamasis žaidimas ES plėtros klausimais „Kelionė po ES. Atradimų kelias“.

---

1 veiksmas. Apšilimas. Viktorina

8 minutės

Mokiniai po 3–5 suskirstomi į grupes. Mokinių prašoma per dvi minutes išvardyti kuo daugiau ES šalių. Rezultatai (tik teisingi atsakymai) užrašomi lentoje. Laimi komanda, nurodžiusi daugiausiai valstybių narių. Labiau pažengusiųjų grupėms nurodžius šalį, kuri nėra ES valstybė narė, balai nubraukiami.

Teisingi atsakymai

Airija, Austrija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė (JK), Kipras, Kroatija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija ir Vokietija.

Pokalbių tema. STIPRESNĖ IR PLATESNĖ EUROPOS SAJUNGA

Iš ES istorijos matyti, kad nesama prieštaravimo tarp Sąjungos plėtimo ir jos integracijos didinimo. ES būdinga ir viena, ir kita. Europos Sąjunga buvo sukurta po Antrojo pasaulinio karo, Europos šalims pasiryžus neleisti, kad tokie dramatiški konfliktai kada nors pasikartotų. Šiuo tikslu pirmiausia siekta paskatinti ekonominį bendradarbiavimą. Remtasi idėja, kad glaudžiai tarpusavyje bendradarbiaujančios šalys bus labiau linkusios vengti konfliktų. Ekonominio bendradarbiavimo projektas pradėtas 1951 m., kai šešios šalys įsteigė Europos anglių ir plieno bendriją. Vėliau, 1957 m., jos sukūrė ir Europos ekonominę bendriją bei Europos atominės energijos bendriją. Tos šalys: Belgija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Prancūzija ir Vokietija.

Paskiau į ES įstojo dar dvidešimt dvi šalys. 2004 m. plėtros etapas buvo istorinis, žymėjęs Europos suvienijimą po susiskaldymo dešimtmečių.

Bėgant laikui valstybės narės nusprendė bendradarbiauti ne tik ekonomikos, bet ir kitose srityse, įskaitant politiką. Taip atsirado šiandieninė Europos Sąjunga (ES).

Bėgant metams ES sukūrė bendrąją rinką, Šengeno erdvę, kurioje galima keliauti be pasų, įvedė eurą, sukūrė naują ekonomikos valdymo modelį ir išplėtojo daugybę kitų naujų politikos rūšių, pavyzdžiui, susijusių su žemės ūkiu, aplinka ir klimato kaita, vidaus saugumu ir tvirtesne užsienio politika.

2 veiksmas. ES valstybių narių priskyrimas prie plėtros etapų (t. y. metai, kuriais jos įstojo į ES) 10 minučių

Mokiniai po 3–5 vėl dirba grupėmis. Kiekvienam mokiniui pateikiamas užduočių lapas „ES istorija iki šių dienų“¹. Mokiniai kartu stengiasi kiekvieną šalį ar šalių grupę susieti su atitinkama spalva žemėlapyje, o tada galvoja, kuriais metais kiekviena grupė įstojo į ES. Kiekviena spalva atitinka tais pat metais į ES įstojusių šalių grupę.

⇒ Kai pamokos susijusios su geografija, mokiniams nustačius tais pat metais į ES įstojusių šalių grupę, jų paprašykite šalių pavadinimus sudėlioti žemėlapyje. Labiau pažengusiųjų grupėms galima įtraukti ir šalių sostines.

3 veiksmas. Žinių tikrinimas

5 minutės

Pateikite ES žemėlapi, kuriame sužymėtos valstybės narės ir jų įstojimo į ES datos. Paprašykite mokinių patikrinti atsakymus savo užduočių lape ir prireikus ištaisyti klaidas. Palyginkite rezultatus, kad būtų aišku, apie kurias šalis mokiniai žino mažiau arba apie kurias šalis žino daugiau mokinių.

4 veiksmas. Aptarimas

5 minutės

Paraginkite visą klasę aptarti žemėlapius.

Pavyzdiniai aptarimo klausimai:

- *Ar žiūrint į Europos Sąjungos žemėlapi jums kas nors kelia nuostabą? Jei taip, kodėl?*
- *Ar yra šalių, apie kurių narystę ES nežinojote?*
- *Ar yra šalių, apie kurias galvojote kaip apie ES valstybes nares, nors jos ir nėra ES valstybės narės?*

⇒ Atkreipkite dėmesį, kad paskutiniuoju klausimu siekiama didinti informuotumą ir skatinti mokinius pagalvoti apie ES narėmis norinčias tapti šalis. Mokytojas gali pateikti daugiau informacijos apie šalis, kurios tikisi ateityje prisijungti prie ES.

5 veiksmas. Žaidimas

12 minučių

Paskirkite mokiniams valstybes nares ir šalis, kurios tikisi ateityje prisijungti prie ES (šalis kandidatės ir potencialios šalis kandidatės). Paprašykite mokinių žaidimą žaisti klasėje arba namuose – tai būtų jų namų darbas. Mokiniai turėtų užsirašyti įdomiausią ar labiausiai nustebinusį faktą, sužinotą žaidžiant žaidimą.

6 veiksmas. Užbaigimas

5 minutės

Apeikite klasę ir kiekvieno mokinio paprašykite pasidalyti, koks faktas žaidžiant jam buvo įdomiausias ar labiausiai nustebino.

Neprivaloma. Mokytojai gali paprašyti mokinių labiau pasidomėti kuo nors, kas žaidžiant juos sudomino, pavyzdžiui, kultūros faktais ar ypatingais valgiais. Vėliau mokiniai gali paieškoti daugiau informacijos apie tai ir savo klasei parengti trumpą pristatymą.

---

¹ Žr. dalį „Papildomi ištekliai“.

3 2 pamokos planas. Mokomasi apie šalis, norinčias prisijungti prie ES

Tema

Mokomasi apie šalis, kurios tikisi ateityje prisijungti prie ES, t. y. šalis kandidatės ir potencialias šalis kandidatės.

Pagrindinis dalykas

Geografija, socialiniai mokslai.

Mokymosi tikslai

Per pamoką mokiniai

- sužinos, kurios šalys yra kandidatės arba potencialios kandidatės ateityje įstoti į ES,
- įgys žinių, pavyzdžiui, apie šių šalių aplinką, ekonomiką ir kultūrą.

Pratimų rūšys

Aptarimas, tiriamoji veikla, pristatymas.

Pasirengimas ir medžiaga

- ✓ Šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių nuotraukų rinkinys (iš parodos „Labai panašūs, labai skirtingi, labai europietiški“ (angl. „So similar, so different, so European“).
  - ✓ A3 formato lapai, kuriais mokiniai naudosis rengdami atsakymus.
  - ✓ Užduočių lapas „Šalių, norinčių ateityje prisijungti prie ES, žymėjimas“ (po vieną fotokopiją kiekvienam mokiniui).
  - ✓ Užduočių lapas „Faktų radimas“ (po vieną fotokopiją kiekvienam mokiniui).
  - ✓ Lavinamasis žaidimas ES plėtros tema „Kelionė po ES. Atradimų kelias“.
-

Pokalbių tema. Kaip veikia plėtros procesas ir kas priima sprendimus?

ES PLĖTRA IR JOS PAGRINDINIAI PRINCIPAI

Europos Sąjungos plėtra.

ES plėtros politika – tai investicija Europos taikos, saugumo ir stabilumo labui. Ja teikiama didesnių ekonominių ir prekybos galimybių, o tai naudinga tiek ES, tiek valstybėmis narėmis siekiančioms tapti šalims. Narystės ES perspektyva skatina dideles permainas atitinkamose šalyse – jose įtvirtinami teigiami demokratiniai, politiniai, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai.

Po naujausių plėtros etapų, per kuriuos į ES įstojo Vidurio ir Rytų Europos šalys, ES piliečiams, bendrovėms, investuotojams, vartotojams ir studentams iš naujųjų ir senųjų valstybių narių atsirado daug naujų galimybių. Išaugo prekyba ir investicijos. ES bendroji rinka yra didžiausia pasaulyje – ja naudojasi 500 mln. piliečių ir joje sukuriama 23 proc. pasaulio BVP.

Plėtros procesas yra griežtas, tačiau teisingas; jis grindžiamas nustatytais kriterijais ir įgyta patirtimi. Kiekviena prie ES prisijungti norinti šalis vertinama pagal savo nuopelnus, tuo siekiant skatinti plataus užmojo reformas. Tai reiškia, kad kiekviena šalis narystės ES siekia tempu, kurį lemia tai, kaip ji laikosi sąlygų ir atitinka ES standartus. Neleidžiama nepaisyti sąlygų ar jas įvykdyti nevisiškai, nes ateityje tai sukeltų problemų ir narystės siekiančioms šalims, ir pačiai ES. Siekiant užtikrinti, kad narystės ES siekiančios šalys būtų gerai pasirengusios, vertinamos ir remiamos šios pagrindinės sritys: **teisinė valstybė, pagrindinės teisės, demokratinė institucijų stiprinimas**, taip pat **ekonominė plėtra ir konkurencingumas**. Tai rodo, kokią svarbą ES teikia savo pagrindinėms vertybėms ir bendriems politikos prioritetams.

Atsižvelgus į įgytą patirtį, **dabar stojimo procesas yra griežtesnis ir išsamesnis, daug dėmesio skiriama principui, pagal kurį pirmiausia sprendžiami toliau nurodyti svarbiausi klausimai.**

⇒ **Teisinė valstybė** – nuo pat stojimo proceso pradžios šalims reikia spręsti įvairias problemas, pvz., vykdyti teismų reformą ir kovoti su organizuotu nusikalstamumu bei korupcija. Šalys turi įrodyti, kad pasiekta konkrečių ir tvirtų rezultatų.

- ⇒ **Ekonomikos valdymas** – siekiant tapti ES nare nepakanka tik laikytis ES taisyklių ir standartų. Kartu šalis turi užtikrinti tinkamą savo ekonominę padėtį, kad būtų pasirengusi narystei. Tik tada ji galės naudotis visa narystės ES nauda ir kartu prisidėti prie ES ekonomikos augimo ir gerovės.
- ⇒ **Demokratinės institucijos** turi būti labiau konsoliduotos, pavyzdžiui, gerinant parlamentinę priežiūrą ir geriau įgyvendinant viešojo administravimo reformas. Viešojo administravimo kokybė turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus gebėjimui veiksmingai teikti viešąsias paslaugas, užkirsti kelią korupcijai ir su ja kovoti, taip pat skatinti konkurencingumą bei ekonomikos augimą. Be tinkamai veikiančios viešojo administravimo sistemos, labai svarbu užtikrinti, kad pilietinei visuomenei tektų svarbesnis vaidmuo.
- ⇒ **Pagrindinės teisės.** Pagrindinės teisės yra ES vertybių pagrindas ir vienas esminių stojimo proceso elementų. Šalys, kurios tikisi įstoti į ES, turi užtikrinti, kad būtų visapusiškai gerbiamos šios teisės, visų pirma, kad būtų užtikrinta žodžio laisvė, taip pat mažumoms priklausančių asmenų, įskaitant romus, teisės. Turėtų būti užtikrinta pažeidžiamų asmenų apsauga nuo diskriminacijos, be kita ko, dėl seksualinės orientacijos.
- ⇒ Galiausiai šalys privalo užtikrinti **gerus santykius su kaimyninėmis šalimis** ir palaikyti regioninį bendradarbiavimą. Pavyzdžiui, ES derybų su Serbija programa kartu siekiama normalizuoti santykius su Kosovu, kad konfliktai nepersikeltų į ES.

Vykstant integracijai ir bendradarbiaujant, plėtra padedama gerinti gyvenimo kokybę. Į ES įstoti norinčios šalys bendradarbiauja energetikos, transporto, kovos su nusikalstamumu, maisto saugos, aplinkos apsaugos ir klimato kaitos srityse.

Suskirstykite vaikus į septynias grupes. Kiekvienai grupei pateikiamos vienos neįvardijamos šalies nuotraukos iš parodos „Labai panašūs, labai skirtingi, labai europietiški“ ir A3 formato lapas savo mintims užsirašyti. Mokinių paprašoma pažiūrėti nuotraukas. Ką jie pastebi, kokių įspūdžių jiems kyla? Mokiniams nurodoma tai užrašyti A3 formato lape. Mokiniai taip pat gali pabandyti atspėti, kurios šalies nuotraukos jiems pateiktos (iš anksto jie nežino, kad pamoka bus apie šalis, kurios tikisi ateityje įstoti į ES). Tam jiems skirkite 5 minutes.

Visoms grupėms užrašius savo įspūdžius, kilusias mintis grupės gali aptarti su visa klase.

Aptarimui palengvinti užduokite šiuos klausimus:

- *Ką pirmiausia pastebėjote?*
- *Koks įspūdis apie šią šalį jums susidarė žiūrint nuotraukas?*
- *Kaip manote, kokia galėtų būti nuotraukoje matoma vieta?*
- *Ar tai jums primena kokią nors vietą, kurioje lankėtės?*

Mokiniai šiuos klausimus aptaria savo grupėse, tada nuotraukas parodo visai klasei ir papasakoja savo įspūdžius. Po to visos nuotraukos prisegamos ant lentos. Lentos šone užrašykite šias šalis:

- *Albanija*
- *Bosnija ir Hercegovina*
- *Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija*
- *Kosovas*
- *Juodkalnija*
- *Serbija*
- *Turkija*

Visa klasė turi atspėti, kurioje šalyje darytos nuotraukos. Po atitinkama nuotraukų grupė užrašykite šalies pavadinimą.

⇒ Po šio pratimo mokytojas gali parodyti vaizdo įrašą „Paslėpti Europos lobiai“. Parodęs vaizdo įrašą mokytojas gali paklausti mokinių, ką, jų manymu, norėta parodyti vaizdo įrašu. Ar vaizdo įrašė kas nors juos nustebino? Ką jie suprato iš klausimo ir atsakymo struktūros? Po to mokytojas gali pateikti daugiau informacijos apie šalis, kurios tikisi ateityje įstoti į ES.

2 veiksmas. Šalių, kurios tikisi ateityje įstoti į ES, žymėjimas 10 minučių

Kiekvienai grupei duodama po užduočių lapo „Šalių, kurios tikisi ateityje įstoti į ES, žymėjimas“ fotokopiją. Grupėms skiriamos penkios minutės visoms šalims pažymėti. Su visa klase peržiūrėkite žemėlapij ir pažiūrėkite, ar visos grupės teisingai pažymėjo visas šalis.

3 veiksmas. Išsamesnis domėjimasis šalimis, kurios tikisi ateityje įstoti į ES 15 minučių

Mokiniam žaidime tenka šalis, jiems paskirta per nuotraukų pratimą. Šią užduotį galima atlikti namuose arba grupėse, naudojant mokyklos kompiuterius, – tai priklauso nuo turimo laiko ir išteklių. Žaisdami mokiniai užduočių lape „Faktų radimas“ užsirašo tai, ką sužino.

Pastaba. Kad galėtų atsakyti į kelis užduočių lape pateiktus klausimus, mokiniams reikės prieigos prie interneto. Šie klausimai pateikti toliau.

- *Kas yra šalies sostinė?*
- *Koks pagrindinis šalies eksportas ir importas?*
- *Kokia oficiali šalies valiuta?*
- *Kurios šalys yra svarbiausios šios šalies prekybos partnerės?*
- *Kokia pagrindinė šios šalies pramonė?*

⇒ *Neprivaloma*, bet jeigu užtenka laiko: pasirenkamos dvi grupės savo nustatytiems faktams pristatyti per trumpą klasei surengtą pristatymą.

4 veiksmas. Aptarimas dalyvaujant visai klasei

5 minutės

Užduokite klasei šiuos klausimus:

- *Ar pastebėjote kokių nors panašumų tarp Vakarų Balkanų šalių, Turkijos ir savo šalies?*
- *O skirtumų?*
- *Ar matote panašumų (skirtumų) tarp Vakarų Balkanų šalių, Turkijos ir (kitų) ES valstybių narių?*

4 3 pamokos planas. Kaip veikia plėtros procesas?

Tema

Stojimo į Europos Sąjungą kriterijai ir veiksmai.

Pagrindinis dalykas

Socialiniai mokslai, istorija.

Mokymosi tikslai

Per pamoką mokiniai

- sužinos, kokie kriterijai taikomi į ES norinčioms įstoti šalims, kad šios galėtų tapti ES valstybėmis narėmis,
- supras, kokius oficialius veiksmus šalys privalo įvykdyti, kad taptų ES valstybe nare.

Pratimų rūšys

Minčių lietus, aptarimas dalyvaujant visai klasei, praleistų žodžių įrašymo pratimas, išdėstymo tam tikra tvarka užduotis.

Pasirengimas ir medžiaga

- ✓ Užduočių lapas „Stojimo į ES kriterijai“ (po fotokopiją kiekvienam mokiniui).
- ✓ Kortelių „Stojimo į ES procesas“ rinkinys (kortelės mokytojas iškerpa besirengdamas pamokai).
- ✓ Lavinamasis žaidimas apie ES plėtrą.

---

1 veiksmas. Žaidimas 5 minutės

Klasė suskirstoma į grupes, žaisdama žaidimą kiekviena grupė susipažįsta su šalimi kandidate arba potencialia šalimi kandidate (pasirinkus konkrečią šalį, vaikų prašoma žaisti klasėje arba namuose dar neįvykus pamokai). Kiekvienos grupės paprašoma pasirinkti vieną įdomų faktą apie savo šalį ir pristatyti jį klasei.

⇒ *Neprivaloma veikla. Atliekama, jeigu klasė užbaigė vykdyti 2 pamokos planą.*

Pakartojimas 5 minutės

Paprašykite, kad praėjusioje pamokoje sudarytos grupės prisimintų kuo daugiau faktų apie savo šalį. Laimi daugiausia faktų prisiminusi grupė.

2 veiksmas. Kokie stojimo į ES kriterijai?

5 minutės

Klasėje surenkite minčių apie kriterijus, kurie galėtų būti taikomi stojant į ES, lietu. Mokinių pasiūlymus surašykite ant lentos. Mokiniai gali remtis savo žiniomis apie tai, kaip galima prisijungti prie kitų tarptautinių organizacijų.

3 veiksmas. ES kriterijų pristatymas 15 minučių

Paprašykite vaikų dirbti savarankiškai ir užpildyti priedėlyje pateikto užduočių lapo „Stojimo į ES kriterijai“ pastraipas. Paskui jų paprašykite rasti geriausią antraštę kiekvienai pastraipai. Mokiniais baigus, su visa klase pažiūrėkite teisingus atsakymus.

Pokalbių tema. NARYSTĖS SĄLYGOS

Europos Sąjungos sutartyje nustatyta, kad kiekviena Europos valstybė, gerbianti demokratines ES vertybes ir įsipareigojusi jas remti, gali pareikšti norą tapti Sąjungos nare.

Pirmiausia šalis turi atitikti pagrindinius stojimo kriterijus. Jie iš esmės buvo nustatyti 1993 m. Kopenhagoje vykusiame Europos Vadovų Tarybos posėdyje, taigi jie vadinami Kopenhagos arba stojimo kriterijais. Tai esminės sąlygos, kurias visos šalys kandidatės privalo įvykdyti, kad taptų valstybėmis narėmis. Tai:

- politiniai kriterijai – šalis turi būti pasiekusi institucijų, užtikrinančių demokratiją, teisinę valstybę, žmogaus teises, pagarbą mažumoms ir jų apsaugą, stabilumą;
- ekonominiai kriterijai – turi būti veikianti rinkos ekonomika ir šalis turi sugebėti atlaikyti konkurencinį spaudimą bei rinkos jėgų veikimą Europos Sąjungoje;
- administracinių ir institucinių gebėjimų kriterijai – turi būti gebama prisiimti ir veiksmingai įgyvendinti narystės prievoles, siekti politinės ekonominės ir pinigų sąjungos tikslų.

4 veiksmas. Lūkesčių ir tikrovės lyginimas

10 minučių

Kopenhagos kriterijus užrašykite ant lentos. Po to su klase aptarkite šiuos klausimus:

- *Kodėl, jūsų manymu, buvo pasirinkti šie kriterijai?*
- *Kaip jie atspindi ES vertybes?*

Skirkite 5 minutes ES šūkiui sukurti. Paprašykite kelių mokinių pasiūlyti šūkį. Tada klasei pasakykite tikrąjį ES šūkį – įvairovės suvienyti. Aptarkite su klase, kodėl tai tinkamas ES šūkis (arba kodėl netinkamas).

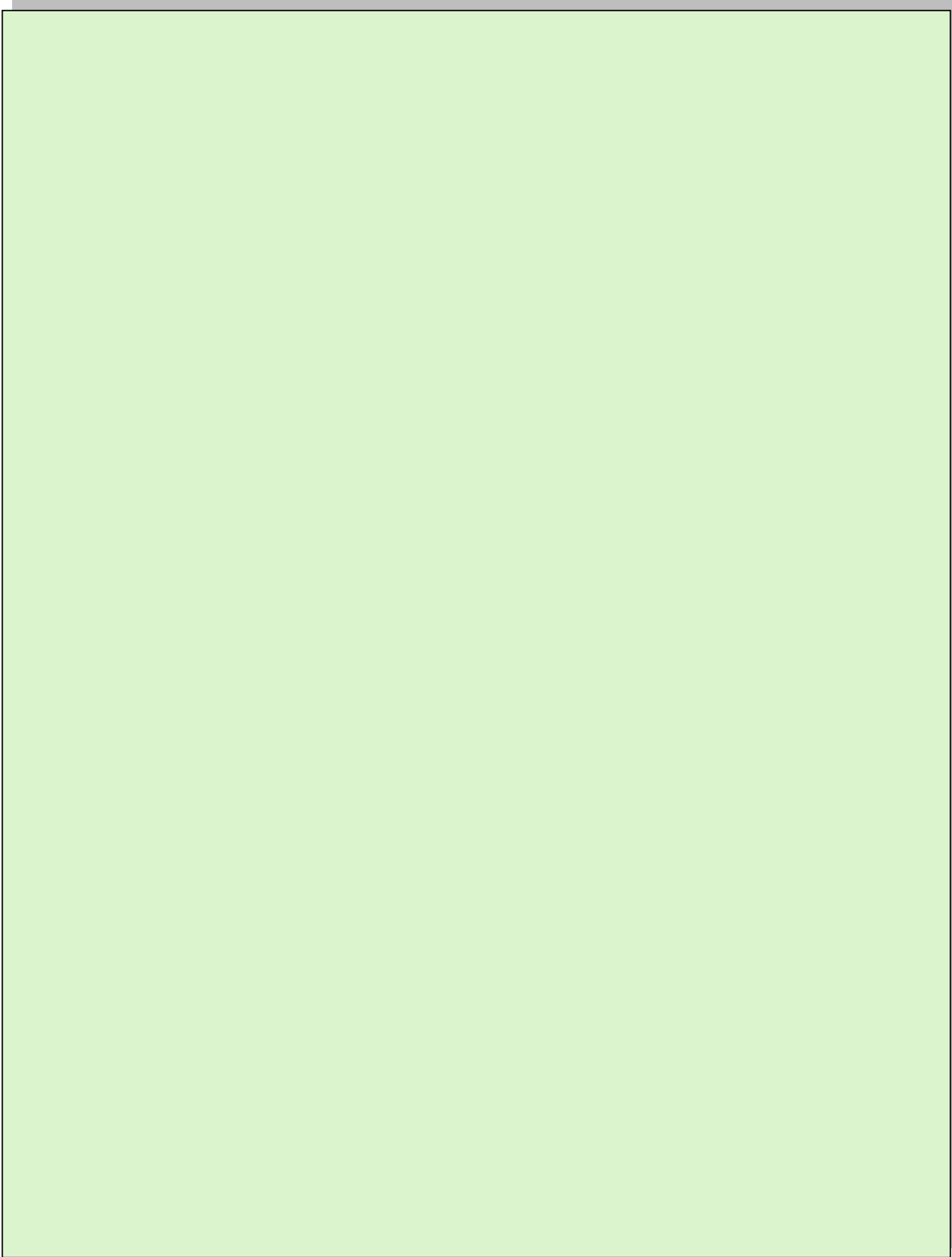
Papildoma informacija apie šūkį. Šūkis reiškia, jog europiečiai, kurdami ES, susivienijo, kad dirbtų taikos ir gerovės labui, ir kartu praturtėjo susipažinę su daugeliu įvairių žemyno kultūrų, tradicijų ir kalbų. Daugiau informacijos galima rasti <http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/motto/index.lt.htm>.

5 veiksmas. Mokomasi apie veiksmus, kurių reikia imtis siekiant narystės ES 10 minučių
Mokinius (po 4–6) suskirstykite į grupes, kiekvienai grupei duokite sumaišytų kortų, kuriose nurodyti veiksmai, kuriuos reikia įvykdyti siekiant narystės ES, rinkinį. Paašškinkite mokiniams, kad dirbdami kartu jie turi sudėlioti kortas tinkama seka.

Šiai veiklai mokiniams skirkite 5–10 minučių, tada seką patikrinkite su visa klase.

Atsakymai

1. Šalis Tarybai pateikia paraišką ir paskelbia apie savo norą tapti ES nare.
2. Europos Komisija pateikia nuomonę dėl paraiškos.
3. Valstybių narių vyriausybės turi vienbalsiai nuspręsti, ar sutinka suteikti paraišką pateikusiai šaliai kandidatės statusą.
4. Įvykdžius tam tikras sąlygas, pradedamos derybos dėl narystės, tačiau tik jeigu su tuo sutinka visos valstybės narės.
5. Šalis turi įgyvendinti ES teisės aktus ir taisykles. Visos ES valstybės narės turi sutikti, kad šalis įvykdė visus būtinus reikalavimus.
6. Kai visos derybos baigiamos, Europos Komisija turi pateikti nuomonę, ar šalis yra pasirengusi tapti valstybe nare.
7. Valstybės narės turi vienbalsiai nuspręsti, ar užbaigti procesą ir pasirašyti Stojimo sutartį. Visos esamos valstybės narės ir būsimoji valstybė narė pasirašo Stojimo sutartį. Tam pritarti turi ir Europos Parlamentas.
8. Tik po to, kai Stojimo sutartį oficialiai patvirtina visos esamos valstybės narės, šalis gali tapti ES valstybe nare.

5 Papildomos mokymo priemonės

Toliau pateikiama keletas naudingų svetainių ir išteklių, kuriuos būtų galima naudoti per pamokas.

- Daugiau informacijos apie ES valstybes nares
<http://europa.eu/about-eu/countries/index.lt.htm>.
- Daugiau informacijos apie plėtros procesą ir šio proceso šalis
<http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement>.
- 12 Europos pamokų
<http://bookshop.europa.eu/lt/12-europos-pamok--pbNA0213714/>.
- Vaido siužetas „Paslėpti Europos lobiai“
https://www.youtube.com/watch?v=R_jRjPI9iRQ.
- Animaciniai vaizdo siužetai apie ES plėtros procesą ir pagrindines reformų sritis:
  - [Europos Sąjungos plėtra – kaip ji veikia](#)
  - [Europos Sąjungos plėtra – teisinės valstybės įtvirtinimas](#)
  - [Europos Sąjungos plėtra – viešojo administravimo reformavimas](#)
- Trumpi dokumentiniai siužetai, kuriuose rodomi žmonės iš šalių, norinčių prisijungti prie ES, taip pat ES valstybių narių ekspertai Europos integracijos klausimais.

Šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių atstovai:

- **Albanija** – operos dainininkė Ermonela Jaho, <https://vimeo.com/114858479>
- **Bosnija ir Hercegovina** – dainininkė Amira Medunjanin, <https://vimeo.com/114858480>
- **Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija** – mados dizaineris Nikola Eftimov, <https://vimeo.com/114858481>
- **Kosovas** – olimpinių žaidynių dalyvė dziudo imtynininkė Majlinda Kelmendi, <https://vimeo.com/95106035>
- **Juodkalnija** – teatro režisierius Janko Ljumovic, <https://vimeo.com/114858481>
- **Serbija** – jaunas verslininkas Miloš Milisavljević, <https://vimeo.com/95094253>
- **Turkija** – verslininkė Umit Boyner, <https://vimeo.com/95105063>

ES valstybių narių ekspertai Europos integracijos klausimais:

- Profesorius Jacques Rupnik, Prancūzija, <https://vimeo.com/92930204>
- Olaf Boehnke, Vokietija, <https://vimeo.com/114858483>
- Profesorė Helen Wallace, Jungtinė Karalystė, <https://vimeo.com/92931157>

- Šalių, kurios tikisi ateityje įstoti į ES, nuotraukos:

http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/multimedia-library/photo-galleries/index_en.htm.

6 Atsakymai

1 pamokos planas. ES istorija iki šių dienų

Atsakymai:

A grupė	Austrija, Suomija, Švedija.	1995 m.
B grupė	Belgija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Prancūzija ir Vokietija.	1957 m.
C grupė	Bulgarija, Rumunija.	2007 m.
D grupė	Kroatija.	2013 m.
E grupė	Čekija, Estija, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Malta, Slovakija, Slovėnija, Vengrija.	2004 m.
F grupė	Airija, Danija, Jungtinė Karalystė.	1973 m.
G grupė	Graikija.	1981 m.
H grupė	Ispanija, Portugalija.	1986 m.

2 pamokos planas. Mokomasi apie šalis, norinčias prisijungti prie ES

Atsakymai

1. Bosnija ir Hercegovina, 2. Serbija, 3. Juodkalnija, 4. Kosovas, 5. Albanija, 6. Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, 7. Turkija

3 pamokos planas. Kaip veikia plėtros procesas?

Atsakymai

ES plėtros politika – tai investicija Europos taikos, saugumo ir stabilumo labui. Ji suteikia didesnių ekonominių ir prekybos galimybių, o tai naudinga tiek ES, tiek valstybėms narėms siekiančioms tapti šalims.

Siekiant patikrinti, kad narystės ES siekiančios šalys būtų gerai pasirengusios, vertinamos šios pagrindinės sritys: teisėnė valstybė, pagrindinės teisės, demokratinė institucijų stiprinimas, taip pat ekonominė plėtra ir konkurencingumas. Tai rodo, kokią svarbą ES teikia savo pagrindinėms vertybėms ir bendriems politikos prioritetams.

⇒ Teisėnė valstybė – nuo pat stojimo proceso pradžios šalims reikia spręsti įvairias problemas, pvz., vykdyti teismų reformą ir kovoti su organizuotu nusikalstamumu bei korupcija. Šalys turi įrodyti, kad pasiekta konkrečių ir tvirų rezultatų.

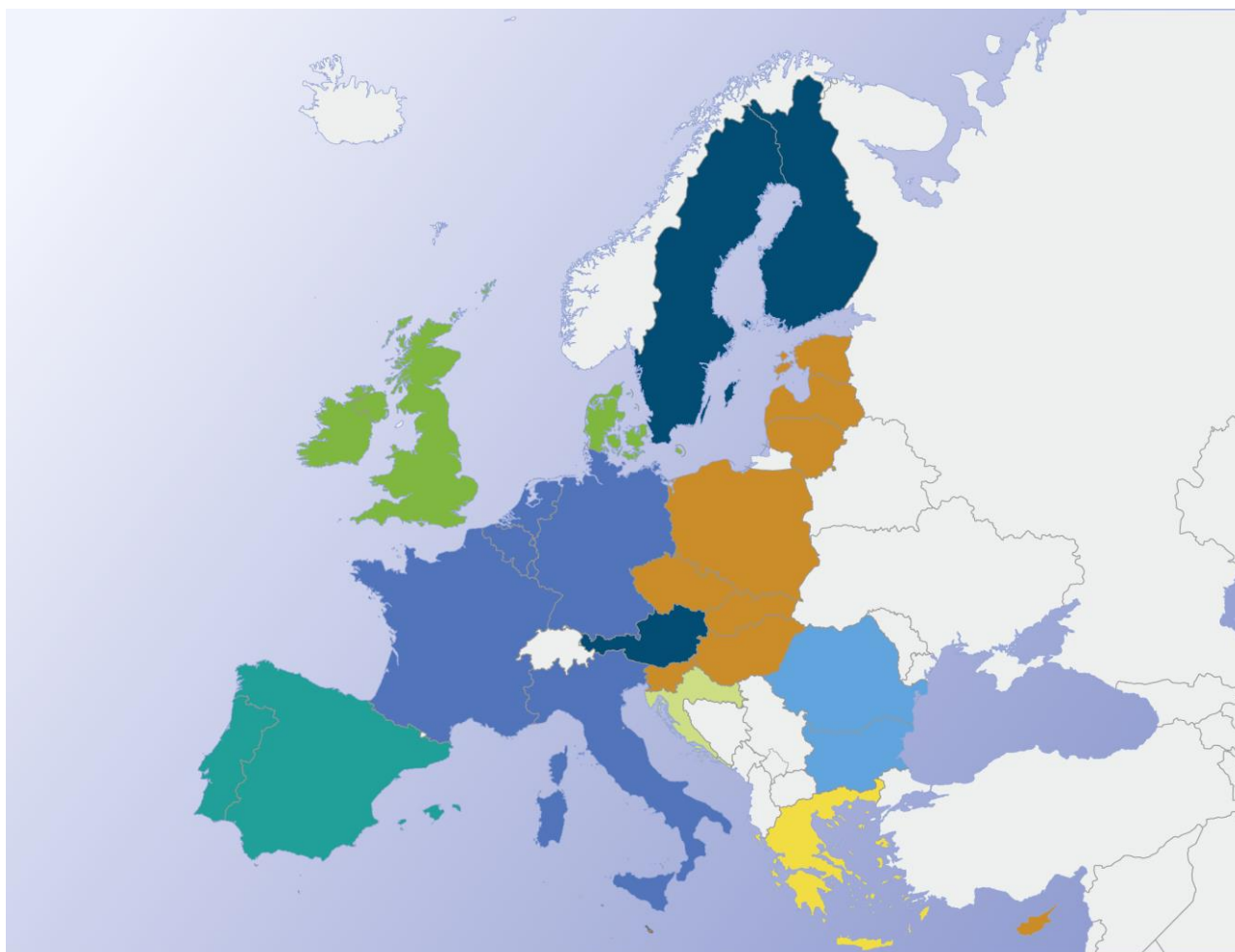
- ⇒ Ekonomikos valdymas – siekiant tapti ES nare nepakanka tik laikytis ES taisyklių ir standartų; taip pat reikia užtikrinti tinkamą šalies ekonominę padėtį, kad šalis galėtų naudotis visa narystės ES nauda ir kartu prisidėti prie ES ekonomikos augimo ir gerovės.
- ⇒ Demokratinės institucijos turi būti labiau konsoliduotos, pavyzdžiui, gerinant parlamentinę priežiūrą ir geriau įgyvendinant viešojo administravimo reformas. Viešojo administravimo kokybė turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus gebėjimui veiksmingai teikti viešąsias paslaugas, užkirsti kelią korupcijai ir su ja kovoti, taip pat skatinti konkurencingumą bei ekonomikos augimą. Be tinkamai veikiančios viešojo administravimo sistemos, labai svarbu užtikrinti, kad pilietinei visuomenei tektų svarbesnis vaidmuo.
- ⇒ Pagrindinės teisės yra ES vertybių pagrindas. Šalys, kurios tikisi įstoti į ES, turi užtikrinti, kad būtų visapusiškai gerbiamos šios teisės, visų pirma, kad būtų užtikrinta žodžio laisvė, taip pat mažumoms priklausančių asmenų, įskaitant romus, teisės. Turėtų būti užtikrinta pažeidžiamų asmenų apsauga nuo diskriminacijos, be kita ko, dėl seksualinės orientacijos.
- ⇒ Regioninis bendradarbiavimas ir geri santykiai su kaimyninėmis šalimis yra esminiai stabilizacijos ir asociacijos – proceso, kuriuo Vakarų Balkanų šalims padedama rengtis ES narystei, – aspektai. Šiuo procesu regionui padedama spręsti bendras problemas, susijusias su energijos trūkumu, tarša, transporto infrastruktūra, kova su organizuotu nusikalstamumu.

7 Papildomi ištekliai. 10–12 metų mokiniai

1 pamokos planas. Užduočių lapas „ES istorija iki šių dienų“

Žemėlapyje kiekvieną šalių grupę pažymėkite atitinkama raide.

Grupė	Šalys	Įstojimo data
A	Austrija, Suomija, Švedija	
B	Belgija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Prancūzija ir Vokietija	
C	Bulgarija, Rumunija	
D	Kroatija	
E	Čekija, Estija, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Malta, Slovakija, Slovėnija, Vengrija.	
F	Airija, Danija, Jungtinė Karalystė	
G	Graikija	
H	Ispanija, Portugalija	

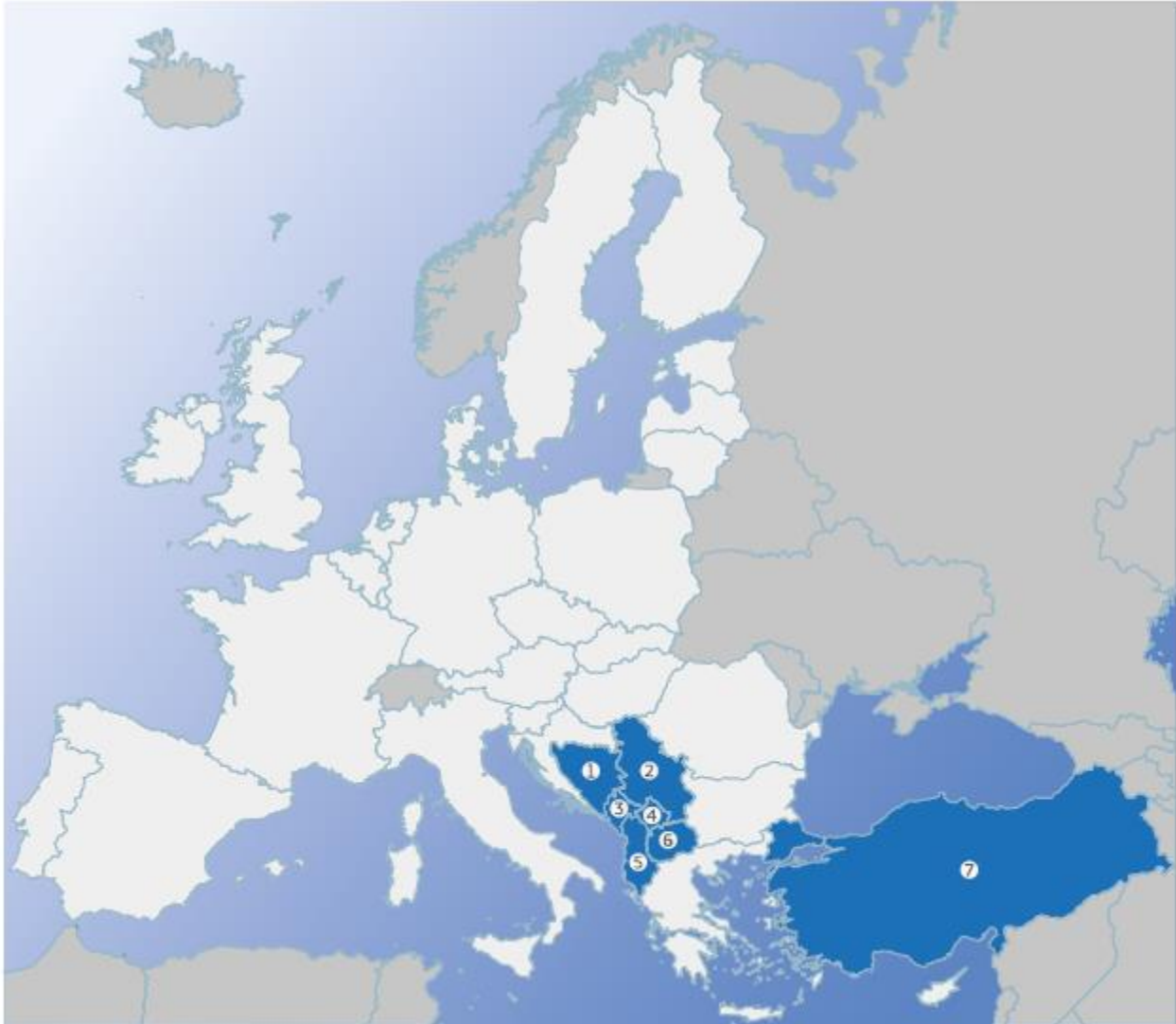
Šios šalys į ES įstojo:

1957 m. 1973 m. 1981 m. 1986 m. 1995 m. 2004 m. 2007 m. 2013 m.

Nurodymai. Su savo grupės nariais aptarkite, kuriais metais, jūsų nuomone, kiekviena šalis įstojo į ES, ir savo atsakymus įrašykite į lentelę.

2 pamokos planas. 1 užduočių lapas **„Šalių, norinčių ateityje įstoti į ES, žymėjimas“**

Nurodymai. Ar galite teisingai pažymėti šalis, kurios tikisi įstoti į ES? Jeigu liks laiko, pažiūrėkite, kiek dabartinių ES šalių, pažymėtų balta spalva, pažymėjote teisingai!

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____

2 pamokos planas. 2 užduočių lapas „Faktų radimas“

Nurodymai. Jums skirta užduotis – ieškoti faktų. Ar galite rasti svarbiausios informacijos apie jums paskirtą šalį?

Savo atsakymus galite iliustruoti nuotraukomis.

Šalies pavadinimas:

1. Kas yra šalies sostinė?
2. Kiek šalyje gyventojų?
3. Kokia oficiali šalies valiuta?
4. Nurodykite kelis svarbiausius šalies geografinius objektus (kalnagūbrį, upę, vandens telkinį).
5. Nurodykite garsų šalies asmenį. Kuo jis išgarsėjo?
6. Koks maistas populiarus toje šalyje?
7. Kokie laukiniai gyvūnai būdingai tai šaliai?

3 pamokos planas. Užduočių lapas „Stojimo į ES kriterijai“

Nurodymai. Įrašykite praleistus žodžius:

pagrindinės, taika, teisinė valstybė, saugumas, stabilumas, demokratinės institucijos, augimas ir gerovė, korupcija, ekonominė plėtra, teisinė valstybė, ekonomika, pagrindinės, demokratinės institucijos, žodis, pilietinė visuomenė.

ES plėtros politika – tai investicija Europos _____, _____ ir _____ labui. Ja teikiama didesnių ekonominių ir prekybos galimybių, o tai naudinga tiek ES, tiek valstybėmis narėmis siekiančioms tapti šalims.

Siekiant užtikrinti, kad narystės ES siekiančios šalys būtų gerai pasirengusios, vertinamos ir remiamos šios pagrindinės sritys: _____, _____ teisės, _____ stiprinimas, taip pat _____ ir konkurencingumas. Tai rodo, kokią svarbą ES teikia savo pagrindinėms vertybėms ir bendriems politikos prioritetams.

⇒ _____ – nuo pat stojimo proceso pradžios šalims reikia spręsti įvairias problemas, pvz., vykdyti teismų reformą ir kovoti su organizuotu nusikalstamumu bei _____ . Šalys turi įrodyti, kad pasiekta konkrečių ir tvarių rezultatų.

⇒ _____ valdymas – siekiant tapti ES nare nepakanka tik laikytis ES taisyklių ir standartų; kartu šalis turi užtikrinti tinkamą šalies ekonominę padėtį, kad galėtų naudotis visa narystės ES nauda ir kartu prisidėti prie ES ekonomikos _____ .

⇒ _____ turi būti labiau konsoliduotos, pavyzdžiui, gerinant parlamentinę priežiūrą ir geriau įgyvendinant viešojo administravimo reformas. Viešojo administravimo kokybė turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus gebėjimui veiksmingai teikti viešąsias paslaugas, užkirsti kelią korupcijai ir su ja kovoti, taip pat skatinti konkurencingumą bei ekonomikos augimą. Be tinkamai veikiančios viešojo administravimo sistemos, labai svarbu užtikrinti, kad _____ tektų svarbesnis vaidmuo.

⇒ _____ teisės yra ES vertybių pagrindas. Šalys, kurios tikisi įstoti į ES, turi užtikrinti, kad būtų visapusiškai gerbiamos šios teisės, visų pirma, kad būtų užtikrinta _____ laisvė, taip pat mažumoms priklausantiems asmenų, įskaitant

romus, teisės. Turėtų būti užtikrinta pažeidžiamų asmenų apsauga nuo diskriminacijos, be kita ko, dėl seksualinės orientacijos.

3 pamokos planas. Pagalbinė mokomoji priemonė „Stojimo į ES procesas“

Kiekvienoje kortelėje nurodytas vis kitas stojimo į ES proceso veiksmas. Sudėkite jas tinkama seka.

<p>Valstybių narių vyriausybės turi vienbalsiai nuspręsti, ar sutinka suteikti paraišką pateikusiai šaliai kandidatės statusą. Įvykdžius tam tikras sąlygas, pradedamos derybos dėl narystės, tačiau tik jeigu su tuo sutinka visos valstybės narės.</p>	<p>Valstybės narės turi vienbalsiai nuspręsti, ar užbaigti procesą ir pasirašyti Stojimo sutartį. Visos esamos valstybės narės ir būsimoji valstybė narė pasirašo Stojimo sutartį. Tam pritarti turi ir Europos Parlamentas. Tik po to, kai Stojimo sutartį oficialiai patvirtina visos esamos valstybės narės, šalis gali tapti ES valstybe nare.</p>
<p>Šalis turi įgyvendinti ES teisės aktus ir taisykles. Visos ES valstybės narės turi sutikti, kad šalis įvykdė visus būtinus reikalavimus. Kai visos derybos baigiamos, Europos Komisija turi pateikti nuomonę, ar šalis yra pasirengusi tapti valstybe nare.</p>	<p>Šalis Tarybai pateikia paraišką ir paskelbia apie savo norą tapti ES nare. Europos Komisija pateikia nuomonę dėl paraiškos.</p>

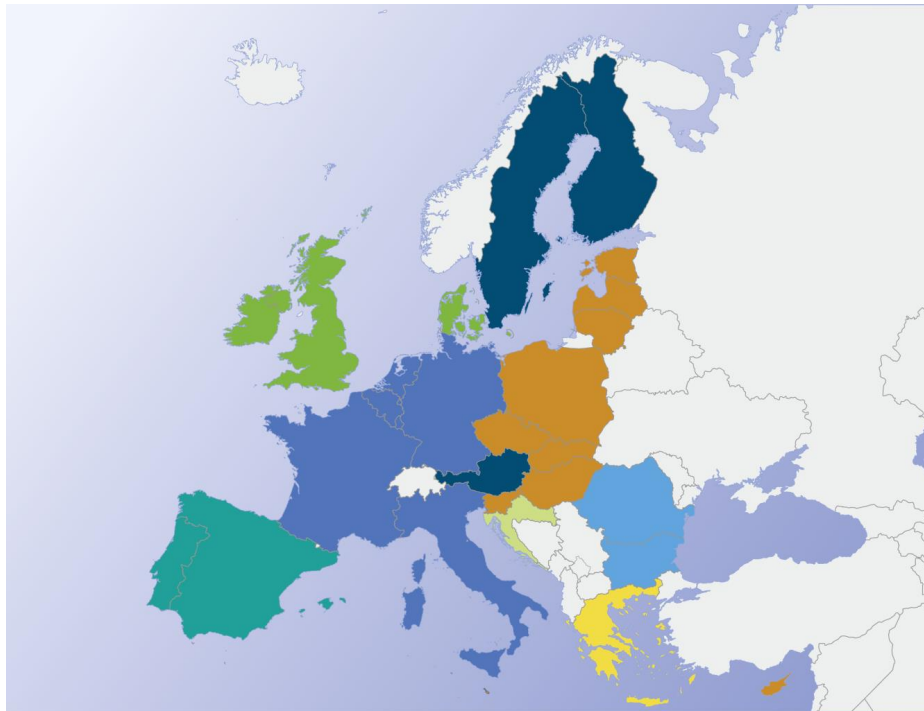
8 Papildomi ištekliai. 13–15 metų mokiniai

1 pamokos planas. Užduočių lapas „ES istorija iki šių dienų“

Europos Sąjunga yra unikali ekonominė ir politinė 28 Europos šalių partnerystė. Jos pradžia – 1951 m., kai šešios šalys steigėjos ėmėsi ekonominio bendradarbiavimo projekto, vadinamo Europos anglių ir plieno bendrija. Vėliau būta septynių plėtros etapų ir į Sąjungą įstojo dar 22 šalys.

ES šalių sąrašas:

Airija, Austrija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Kroatija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija ir Vokietija.

Šalys į ES įstojo skirtingais metais, dalis šalių įstojo po vieną, dalis – drauge su kitomis šalimis:

1957, 1973, 1981, 1986, 1995, 2004, 2007, 2013 m.

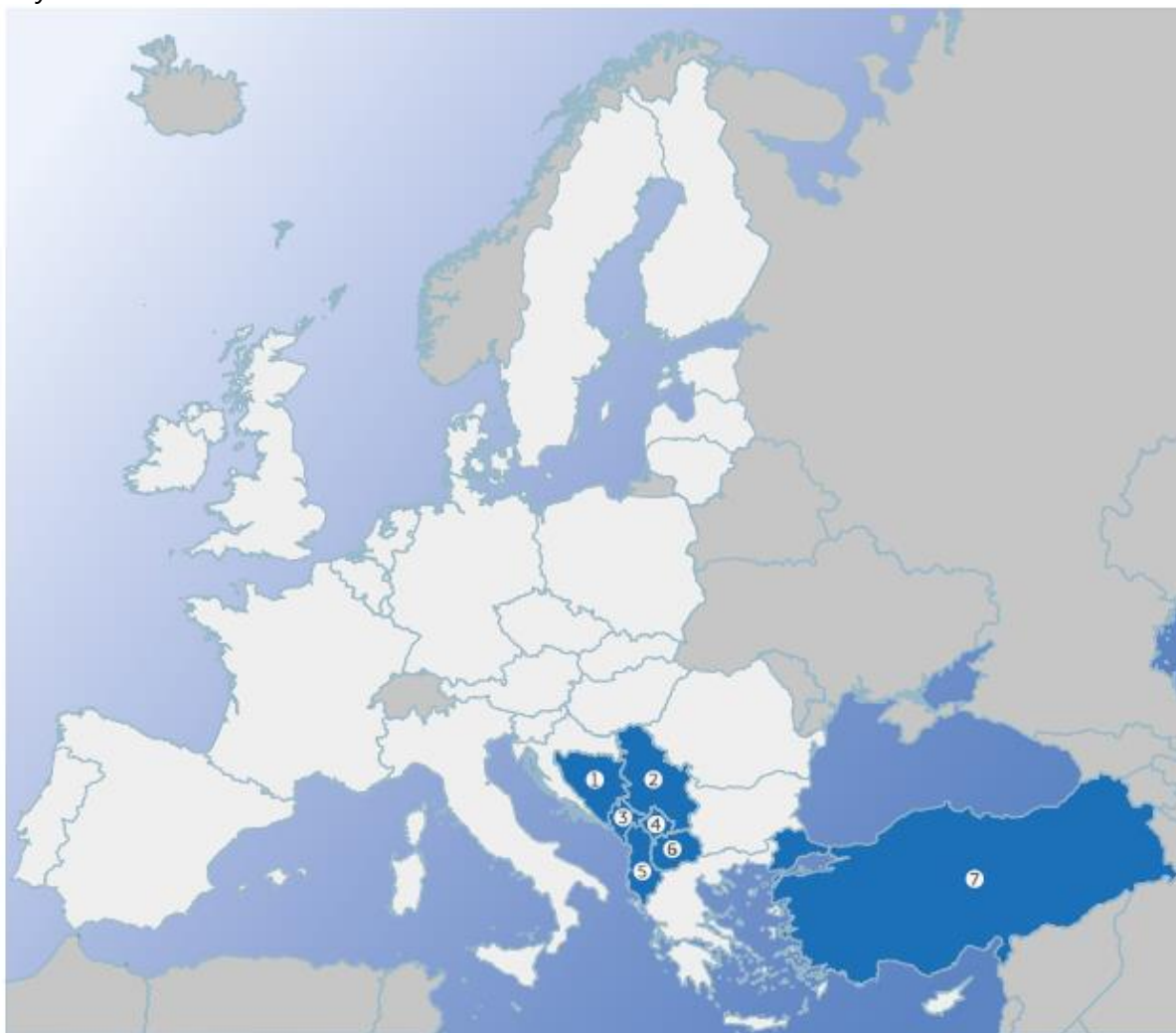
Nurodymai. Ar galite šias šalis sugrupuoti pagal įstojimo į ES metus? Kad būtų lengviau, naudokitės pateiktu žemėlapiu. Su savo grupės nariais aptarkite, kuriais metais, jūsų nuomone, kiekviena šalių grupė įstojo į ES, ir savo atsakymus įrašykite į lentelę.

Grupė	Šios grupės šalys	Įstojimo data
A		
B		
C		
D		
E		
F		
G		
H		

2 pamokos planas. 1 užduočių lapas **„Šalių, norinčių ateityje įstoti į ES, žymėjimas“**

Europinę perspektyvą turi Albanija, Bosnija ir Hercegovina, buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, Juodkalnija, Kosovas, Serbija ir Turkija. Tai patvirtino visos ES valstybės narės, vadinasi, šios šalys galės įstoti į ES, jei atitiks visas būtinas sąlygas. Jos yra skirtinguose proceso etapuose.

Nurodymai. Ar galite teisingai pažymėti visas šalis kandidates ir potencialias šalis kandidates? Jeigu liks laiko, pažiūrėkite, kiek dabartinių ES valstybių narių galite teisingai pažymėti.

1. _____
2. _____
3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

2 pamokos planas. 2 užduočių lapas „Faktų radimas“

Nurodymai. Ar galite rasti svarbiausios informacijos apie jums paskirtą šalį?

Šalies pavadinimas:

1. Kas yra šalies sostinė?
2. Kiek šalyje gyventojų?
3. Su kuriomis kitomis šalimis ribojasi ši šalis?
4. Nurodykite kelis pagrindinius šalies geografinius objektus (kalnagūbrį, upę, vandens telkinį).
5. Nurodykite garsų šalies asmenį. Kuo jis išgarsėjo?
6. Koks maistas populiarus toje šalyje?
7. Koks pagrindinis šalies eksportas ir importas?
8. Kokia oficiali šalies valiuta?
9. Kurios šalys yra svarbiausios šios šalies prekybos partnerės?
10. Kokia pagrindinė šios šalies pramonė?

3 pamokos planas. Užduočių lapas „Stojimo į ES kriterijai“

Nurodymai. Į tuščias vietas įrašykite tinkamus žodžius.

ES plėtros politika – tai investicija Europos _____, _____ ir _____ labui. Ja teikiama didesnių ekonominių ir prekybos galimybių, o tai naudinga tiek ES, tiek valstybėmis narėmis siekiančioms tapti šalims.

Siekiant užtikrinti, kad narystės ES siekiančios šalys būtų gerai pasirengusios, vertinamos ir remiamos šios pagrindinės sritys: _____, _____ teisės, _____ stiprinimas, taip pat _____ ir konkurencingumas. Šie klausimai rodo, kokią svarbą ES teikia savo pagrindinėms vertybėms ir bendriems prioritetams.

⇒ _____ – nuo pat stojimo proceso pradžios šalims reikia spręsti įvairias problemas, pvz., vykdyti teismų reformą ir kovoti su organizuotu nusikalstamumu bei _____ . Šalys turi įrodyti, kad pasiekta konkrečių ir tvarių rezultatų.

⇒ _____ valdymas – siekiant tapti ES nare reikia nepakanka tik laikytis ES taisyklių ir standartų. kartu šalis turi užtikrinti tinkamą šalies ekonominę padėtį, kad galėtų naudotis visa narystės ES nauda ir kartu prisidėti prie ES ekonomikos _____ .

⇒ _____ turi būti labiau konsoliduotos, pavyzdžiui, gerinant parlamentinę priežiūrą ir geriau įgyvendinant viešojo administravimo reformas. Viešojo administravimo kokybė turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus gebėjimui veiksmingai teikti viešąsias paslaugas, užkirsti kelią korupcijai ir su ja kovoti, taip pat skatinti konkurencingumą bei ekonomikos augimą. Be tinkamai veikiančios viešojo administravimo sistemos, labai svarbu užtikrinti, kad _____ tektų svarbesnis vaidmuo.

⇒ _____ teisės yra ES vertybių pagrindas. Šalys, kurios tikisi įstoti į ES, turi užtikrinti, kad būtų visapusiškai gerbiamos šios teisės, visų pirma, kad būtų užtikrinta _____ laisvė, taip pat mažumoms priklausančių asmenų, įskaitant romus, teisės. Turėtų būti užtikrinta pažeidžiamų asmenų apsauga nuo diskriminacijos, be kita ko, dėl seksualinės orientacijos.

3 pamokos planas. Pagalbinė mokomoji priemonė „Stojimo į ES procesas“

Kiekvienoje kortelėje nurodytas vis kitas stojimo į ES proceso veiksmas. Sudėkite jas tinkama seka.

Šalis Tarybai pateikia paraišką ir paskelbia apie savo norą tapti ES nare.

Įvykdžius tam tikras sąlygas, pradedamos derybos dėl narystės, tačiau tik jeigu su tuo sutinka visos valstybės narės.

Tuo remdamosi valstybių narių vyriausybės turi vienbalsiai nuspręsti, ar sutinka suteikti paraišką pateikusiai šaliai kandidatės statusą.

Tik po to, kai Stojimo sutartį oficialiai patvirtina visos esamos valstybės narės, šalis gali tapti ES valstybe nare.

Kai derybos dėl visų sričių baigiamos, Komisija turi pateikti nuomonę, ar šalis yra pasirengusi tapti valstybe nare.

Europos Komisija, atidžiai stebinti plėtros šalis, teikia nuomonę dėl paraiškos.

Remdamosi tomis rekomendacijomis valstybės narės turi vienbalsiai nuspręsti, ar užbaigti procesą ir su atitinkama šalimi pasirašyti Stojimo sutartį. Visos esamos valstybės narės ir būsimoji valstybė narė pasirašo Sutartį. Tam pritarti turi ir Europos Parlamentas.

Šalis dabar turi stengtis įgyvendinti ES teisės aktus ir taisykles. Visos ES valstybės narės turi sutikti, kad šalis įvykdė visus būtinus reikalavimus ir nustatė ES standartus.